

СТАНОВИЩЕ

от проф. дин Иван Асенов Тютюнджиев

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“
за дисертационния труд на Стоян Росенов Шиваров на тема „Българите в
Мала Азия (1800 – 1914). Идентичност, демографски аспекти, миграция.“

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“

Област на висше образование: 2. *Хуманитарни науки*, Професионално
направление: 2.2 *История и археология*, Научна специалност: 05.03.06.

История на България (История на Българското възрождане)

Данни за докторанта и докторантурата

Стоян Росенов Шиваров е завършил специалност Тюркология в Софийски университет „Св. Климент Охридски“ през 2005 г., след което завършва магистратура в Историческия факултет на СУ през 2013 г. с магистърска теза със заглавие „Малоазийските българи – селища, миграции, взаимодействия.“ Междувременно работи като архивист в отдел „Ориенталски сбирки“ на НБКМ.

Зачислен е в катедрата по История на България, Исторически факултет на СУ като редовен докторант по направление 2.2. История и археология – История на България със заповед на Ректора № РД 20230 от 30.01.2014 г. с научен ръководител проф. д-р Надя Манолова-Николова със срок на обучение 01.02.2014 – 01.02.2017 г. Дисертацията му е обсъдена на заседание на катедра „История на България“, състояло се на проведено на 23.01.2018 г. като членовете на Катедрата преценяват като успешно осъществени проекта и научната програма на докторанта и с

решение на Факултетния съвет от 13.02.2018 г. е открита процедура за защита.

Данни за дисертацията

Предложеният труд е в обем от 262 страници. Състои се от увод, пет глави, заключение, списък на съкращенията, библиография, приложения. Съдържанието е добре структурирано и разпределено в пет глави, които са обособени на тематично-хронологичен принцип, със съответните параграфи, представящи различни аспекти от историческото развитие на общността.

Библиографията включва впечатляващ списък с непубликувани и публикувани извори на различни езици, както и голям брой изследвания. Източниците на информация са посочени коректно.

Приложенията са приноси с оглед непознатите, а същевременно интересни аспекти от живота на общността, които нагледно илюстрират специфични сегменти от историческото им битие.

Авторефератът отговаря на посочените изисквания. Покрито е задължителното условие за наличието на три публикации по темата на дисертацията, в случая те са пет, (шестата е под печат), което е добра атестация за интереса на докторанта към разработваната от него проблематика и е свидетелство за траен и задълбочен интерес към малоазийските българи.

Характеристика и оценка на дисертационния труд:

Дисертационният труд на Стоян Шиваров представлява интердисциплинарно изследване върху съдбата на малоазийските българи и факторите, които предопределят тяхното последващо преселение в родината-майка с оглед на засиления интерес към различните маргинални

етноконфесионални малцинствени общности напоследък, което безспорно се явява актуална и приносна разработка.

В увода и особено в последващата го глава „Извори и историография“ авторът Стоян Шиваров е направил обстоен критичен преглед както на основните извори за изследваната от него общност, така и на съществуващите до момента историографските изследвания по темата, като обръща специално внимание на тяхната едностранчивост и причините за нея (донякъде обяснима предвид интереса на общността към нейната история). Детайлно и обосновано от академична гледна точка са разгледани всички съществуващи до момента източници, което още веднъж доказва отличната подготовка и осведоменост на докторанта към обекта на научните му дирения. В тази връзка следва да се отбележи неговата предварителна филологическа подготовка, която му позволява свободно да борави с чуждоезикови документи (напр. с пътеписи от западен произход и най-вече с архивни материали на османотурски език), което представлява безспорно достойнство на разглеждания дисертационен труд.

ГЛАВА III: Къздервент – светът открива малоазийските българи

В първия параграф „Произход на село Къздервент“ докторантът мотивира специфичния си интерес към селището, което има ключова локация и поради особеното си историческо развитие заслужава отделно внимание. Детайлно и въз основа на наличната документация е разгледана неговата съдба, етническият му състав, което обуславя и по-нататъшните промени, свидетелстващи за своеобразната му идентичност и еволюция в посока на гърцизация.

ГЛАВА IV: „Лефтер войвода – нещо повече от обикновен разбойник? Има ли българи хайдути в Мала Азия“ притежава известен

публицистичен стил, което обаче не намалява достойнствата на дисертационния труд, а напротив – привнася известен колорит, като същевременно допринася за лекия и четивен стил на иначе малко суховатите данни във връзка със селищната карта впоследствие. Тук за пръв път са привлечени конкретни и твърде любопитни сведения от западния печат, което доказва интереса към явлението, т.е. към хайдутството и реакцията на западния свят към проблемите в Османската империя по това време. Единствената забележка в случая е донякъде неравномерното привнасяне на този елемент в общото повествование на разработката, което в известна степен нарушава цялостната композиция, поне в структурно отношение. Същевременно с оглед евентуална бъдеща публикация на дисертационния труд като монография, предназначена за по-широка аудитория, подобна констатация би била по-скоро в плюс.

С безспорно приносен характер е следващата **ГЛАВА V**, под название „Установяване географската карта на българските селища в Мала Азия“, като в нея докторантът Стоян Шиваров показва своите качества да реализира на практика уменията си в привличане на разнороден изворов материал и да демонстрира интердисциплинарен подход в изследването – теренни проучвания, интервюта на място и с наследниците на преселниците, непредубедено и дистанцирано (извън общността) анализиране на наличния архивен ресурс.

Не по-малко интересни и ценни представляват и сведенията в следващата **ГЛАВА VI**, засягаща въпроса за селищата в Мала Азия, които са съхранили своето българско самосъзнание до Освобождението. Тук мотивирано се обособяват две големи групи, които отчетливо се разграничават една от друга, като се посочват аргументите за подобно съждение. Единствената забележка, която мога да отправя е свързана с известно повторение и някак схематично еднообразие (поне на пръв

поглед), което е обяснимо с оглед привлечения изворов материал. Препоръката ми е да се обединят данните в таблица при бъдеща публикация на текста, за да не се затормозява излишно изложението.

Последната глава на дисертационния труд, посветена на църковното строителство отново доказва прецизността на докторанта при разглежданата проблематика и уменията да обхване в детайли и задълбочено отделни същностни аспекти от живота на общността. Привличането и анализирането на непознати до момента османотурски документи е определено достойнство, което позволява на колегата Шиваров да реконструира процедурата по разрешаването и осъществяването на християнско храмово строителство – важен аспект в живота на всяка общност в този период. Направените изводи показват ерудицията на автора и добрата му осведоменост в един по-широк исторически и географски ареал.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В него докторантът успешно обобщава приносните моменти в своята разработка, като откроява постигнатото и същевременно очертава евентуалните бъдещи допълнения към изследваната материя.

Дисертационният труд на тема "Българите в Мала Азия (1800 – 1914). Идентичност, демографски аспекти, миграция“ представлява цялостно, завършено и представително историческо изследване. Той показва, че докторантът разполага с необходимите качества да провежда самостоятелни научни изследвания, притежава теоретични знания и професионални умения по научната специалност „История на България”. Дисертацията отговаря на всички изисквания на ЗРАСРБ и на Правилниците на МОН и СУ „Св. Климент Охридски” за неговото приложение.

Изтъкнатите до тук приноси и достойнства на труда ми дават основание да заявя, че дисертацията отговаря на изискванията и препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди на Стоян Росенов Шиваров образователната и научна степен „доктор” в професионално направление 2.2 *История и археология*; научна специалност „История на България”.

07 май 2018 г.

.....
/проф. дин Иван Тютюнджиев/